

Het jaarverslag 2011 samengevat

Dit deed uw pensioenfonds in 2011

Wij vinden het belangrijk dat u als deelnemer in ons fonds op de hoogte bent van alle ontwikkelingen van uw pensioen en uw pensioenfonds. Daarom vatten wij in dit verkorte jaarverslag 2011 van Stichting Pensioenfonds Openbare Bibliotheken (POB) voor u de belangrijkste onderwerpen van ons jaarverslag samen. Het volledige jaarverslag vindt u op onze website: www.pob.eu. Dat biedt mogelijk antwoord als u vragen heeft. U kunt ons natuurlijk ook bellen: 045-576 32 62.

Inleiding

Na 2010 was ook in 2011 de financiële positie van het pensioenfonds een belangrijk aandachtspunt voor het bestuur. De gevolgen van de euro-crisis zijn voelbaar: de dekkingsgraad (de verhouding tussen pensioenverplichtingen en vermogen) daalde met 4% procent-punt naar 107,1% (2010: 111,7%). De situatie is zodanig dat in 2011 de pensioenen en de pensioenaanspraken niet konden worden aangepast aan de gestegen prijzen.

Financiële stand van zaken

Verplichtingen stijgen sneller dan vermogen

Het POB beschikte eind 2011 over een vermogen van € 1.270 miljoen. De pensioenverplichtingen van het fonds bedroegen € 1.194 miljoen. Dat resulteert in een dekkingsgraad van 107,1%. Dat is minder dan eind 2010. De voornaamste oorzaak voor die achteruitgang is de lage rente. Die rente moet worden gebruikt bij het berekenen van de toekomstige pensioenverplichtingen. Hoe lager de rente, hoe hoger het bedrag dat het POB nu moet bezitten om aan de pensioenverplichtingen te kunnen voldoen. De dekkingsgraad van POB zou 114,4% moeten zijn. Om dat niveau te bereiken is al eerder een plan met maatregelen opgesteld: het herstelplan. Eind 2011 lag het feitelijke herstel enigszins achter ten opzichte van dit plan. Het bestuur heeft helaas moeten besluiten om de pensioenen en de pensioenaanspraken niet aan te passen aan de gestegen

prijzen. Begin 2011 was het nog mogelijk om een beperkte verhoging van 0,2% toe te kennen.

De premie (22,5%) en het beleggingsbeleid veranderden in 2011 niet. Het was eind 2011 niet nodig daarbuiten nog extra maatregelen te nemen voor het financiële herstel.

Rendement op beleggingen

In 2011 verdiende het POB ruim € 135 miljoen met beleggen. Dat bedrag betekent een rendement van 11,9%. De opbrengst van de beleggingen is volledig te danken aan de maatregelen die zijn genomen om de risico's te beperken. Zo heeft het POB zich beschermd tegen de gevolgen van dalende aandelenkoersen, een lagere rente en koersdalingen van de euro tegen dollar, pond, yen en Zwitserse frank.

Het POB heeft het vermogen dat nodig is om aan de pensioenverplichtingen te voldoen, gespreid belegd om de risico's te beperken. Leningen aan overheden en bedrijven beslaan 38,2% van het totale vermogen met een rendement van 3,3%. De focus van deze beleggingsportefeuille is gelegd op het kopen van obligaties met een laag risico. In 2011 zijn daarom de staatsleningen in euro geconcentreerd in landen met de hoogste kredietwaardigheid. De POB-portefeuille had daardoor nauwelijks last van de onrust over de kredietwaardigheid van een aantal Zuid-Europese landen.

Van de € 1.270 miljoen vermogen is 37,8% geïnvesteerd in aandelen. Daar werd in 2011 geen geld mee verdiend: de portefeuille kende een negatief rendement van -4,4%. Dat was vooral te wijten aan het grote belang van opkomende markten in de aandelenportefeuille. Juist die opkomende markten bleven qua rendement achter bij de andere aandelenmarkten.

Onroerend goed omvat 14% van de beleggingen en leverde een rendement van 0,1%. Dat was het resultaat van het verlies op de beursgenoteerde vastgoedportefeuille (-8,8%) en het positieve rendement op de niet-beursgenoteerde portefeuille (+3,1%).

In grondstoffen is 5% van het vermogen belegd via een fonds. Het rendement bedroeg 2%.

Maatschappelijk verantwoord beleggen

Bij het beleggen kijkt het POB niet alleen naar risico en rendement. Het bestuur let er ook op dat er verantwoord wordt belegd. Dit betekent dat het POB wil dat bedrijven waar in het belegd, onder meer de kernrechten van de mensen respecteren, dat er geen ernstige vorm van kinderarbeid plaatsvindt, dat er vrijheid van vakbond is en dat er geen controversiële wapens worden gemaakt. Voor de beleggingsfondsen waar het POB mee samenwerkt leidde dit in 2011 er toe dat in totaal 48 bedrijven waren uitgesloten van POB-beleggingen. Juist door de inschakeling van beleggingsfondsen is het mogelijk dat indirect toch wordt belegd in bedrijven waar dat niet gewenst is. Het POB schat in dat hiermee 0,29% van het belegd vermogen is gemoeid.

Geen verhoging van de pensioenen

Het POB heeft in 2011 moeten besluiten om de pensioenen per 1 januari 2012 niet te verhogen. Het betekent dat de pensioenen in uitkering en de pensioenaanspraken van deelnemers die nog werken de gestegen prijzen niet volgen. Het bestuur heeft dat besluit genomen vanwege de financiële positie van het fonds. Het bestuur heeft de ruimte om te besluiten de pensioenen niet te verhogen omdat de verhoging voorwaardelijk is. Er is niet automatisch recht op een verhoging. Een verhoging kan alleen als de financiële positie van het pensioenfonds het toelaat. Een verhoging betekent dat het opgebouwde pensioen wordt verhoogd met het percentage van de algemene prijsstijging. Voor een klein aantal deelnemers geldt een andere regeling. Zij krijgen altijd een toeslag zodat het pensioen zijn koopkracht behoudt. Deze deelnemers en hun werkgever betalen hiervoor 10% meer pensioenpremie.

Pensioenregeling aangepast

Sinds 2006 kent de pensioenregeling twee reglementen: het standaardreglement en het overgangsreglement. Het overgangsreglement geldt voor deelnemers geboren vóór 1 januari 1950 die op 31 december 2005 pensioen opbouwden bij het POB.

In 2011 zijn de volgende veranderingen doorgevoerd:

- Een deelnemer die door zijn werkgever wordt ontslagen en vervolgens een WW-uitkering krijgt, heeft mogelijk recht op voorwaardelijke pensioenaanspraken. Hoeveel dat is, wordt bepaald door het aantal jaren dat pensioen is opgebouwd bij het POB. Het bestuur beslist per jaar of deze voorwaardelijke aanspraken kunnen worden toegekend.
- Opname in een verzorgingstehuis heeft geen invloed op het pensioen bij een deelnemer die een partner heeft.
- Er wordt niet langer getoetst op bijverdiensten bij deelnemers die voor hun 65ste met pensioen gaan. Dit geldt ook bij parttime pensionering.

Beheersen van de risico's

Een pensioenfonds heeft tot doel voldoende geld bijeen te brengen voor het betalen van de pensioenen. Het werken aan het realiseren van dat doel brengt risico's met zich mee. Al deze risico's zijn in kaart gebracht en beoordeeld op kans en gevolg. Vervolgens zijn maatregelen genomen om de risico's te verminderen of om de gevolgen te beperken.

Een van de belangrijkste risico's is dat van een lage rente. Hoe lager de rente, hoe hoger de pensioenverplichtingen voor nu en in de toekomst. Eén procent minder rente betekent momenteel een daling van de dekkingsgraad met 6%. Om het risico van een lage rente af te dekken, heeft het fonds een portefeuille met zogeheten 'renteswaps' gekocht. Met deze swaps ruilt het fonds rentebetalingen met andere partijen op de internationale financiële markt.

Om de beleggingen te beschermen is het risico van koersdaling voor de dollar, pond, yen en Zwitserse frank afgedekt. Door de eurocrisis pakte de valuta-afdekking negatief uit en kostte dit het POB rendement.

Ook op andere terreinen heeft het fonds de risico's geïnventariseerd en gewogen. Bij de uitvoering van de pensioenregeling worden de risico's beperkt door steeds met gedetailleerde contracten te werken. Ook worden eisen gesteld aan het risicobeheer van partijen waar het POB mee samenwerkt.

Ontwikkelingen in bestuur en organisatie

Het bestuur bestaat uit tien leden, van wie er vijf de werkgevers vertegenwoordigen en vijf de deelnemers. Mevrouw Klijnsmit (28 juni) en de heer Boom (31 december) zijn in de loop van 2011 teruggetreden als bestuurslid. Het bestuur heeft besloten de vacatures niet te vervullen omdat het in een kleinere samenstelling slagvaardiger wil werken. Het bestuur legt jaarlijks verantwoording over het gevoerde beleid af aan het verantwoordingsorgaan.

Daarnaast heeft in 2011 een Visitatiecommissie het functioneren van het bestuur beoordeeld. De commissie rapporteert dat het bestuur positief opvalt door de structurele manier van werken. De samenwerking met de deelnemersraad en het verantwoordingsorgaan door het bestuur noemt de commissie 'duidelijk' en 'transparant'.

De visitatiecommissie doet in haar verslag een aantal aanbevelingen. Zo wordt het bestuur onder andere aangeraden te onderzoeken of het wenselijk is dat gepensioneerden een zetel in het bestuur krijgen. Ook adviseert de commissie het bestuur om te onderzoeken welke gevolgen de wijziging van het deelnemersbestand heeft voor het fonds en de deelnemers.

Samenstelling van het bestuur in 2011

	Functie	Benoemd door
E.C. Grootendorst	voorzitter	deelnemers
Mevr. A.M.M. Klijnsmit	bestuurslid	deelnemers
W.R. Oosterink	bestuurslid	deelnemers
G. de Ruiter	plv. voorzitter	deelnemers
Mevr. H. Yagoubi	bestuurslid	deelnemers
M. A. Boom	secretaris/ penningmeester	werkgevers
H. T. Das`	bestuurslid	werkgevers
W.A. Feijt	plv. secretaris/ penningmeester	werkgevers
Mevr. H.E. de Herder	bestuurslid	werkgevers
J.J.M. Van Pelt	bestuurslid	werkgevers

Helder over uitvoeringskosten

De Pensioenfederatie, koepel van pensioenfonds in ons land, heeft in 2011 opgeroepen de kosten van de pensioenregeling bekend te maken. Het bestuur van het POB onderschrijft deze oproep en publiceert daarom de uitvoeringskosten in het jaarverslag.

Voor 2011 is berekend dat de uitvoering van de pensioenregeling per deelnemer €161,71 per jaar kostte. Dit is exclusief de kosten die door beheerders direct zijn afgetrokken van het beleggingsrendement. Deze kosten zijn nu nog niet bekend maar het fonds wil deze kosten in een volgend jaarverslag wel kunnen publiceren.

Communicatie met de deelnemers

Medio 2011 werden de resultaten bekend van een onderzoek naar de tevredenheid van deelnemers over de communicatie van POB. Opvallend was de bescheiden respons: van de 4000 aangeschreven deelnemer reageerden 353 werkende deelnemers en ruim 300 gepensioneerden. De deelname kwam daarmee op 16%. Uit de antwoorden blijkt de informatie van POB door de deelnemers wordt ervaren als tijdig, volledig en begrijpelijk. Als een deelnemer informatie wil, wordt vaak contact opgenomen met de POB helpdesk. De website wordt door slechts 25% van de ondervraagden bezocht en van de werkende deelnemers heeft 22% ooit de pensioenplanner gebruikt. In 2011 zijn daarnaast informatiebijeenkomsten gehouden voor P&O-medewerkers. Ook zijn vijf pensioendagen georganiseerd met een gemiddelde opkomst van 70 deelnemers.

Deelnemersraad

Het POB beschikt sinds 2002 over een deelnemersraad die het bestuur gevraagd en spontaan adviseert. In de deelnemersraad zijn zowel deelnemers vertegenwoordigd die werken als deelnemers die een pensioen ontvangen. In totaal telt de raad tien leden. De deelnemersraad vergaderde in 2011 afzonderlijk, samen met het bestuur en met het verantwoordingsorgaan.

Verantwoordingsorgaan

Sinds 2007 kent het POB een verantwoordingsorgaan dat oordeelt over het beleid van het bestuur. Het orgaan bestaat uit twee leden namens werknemers, werkgevers en gepensioneerden.

Het verantwoordingsorgaan spreekt een positief oordeel uit over het beleid van het bestuur in 2011. Het verantwoordingsorgaan is vooral te spreken over het aangepaste beleggingsbeleid en de goede afdekking van de risico's het fonds. Hierdoor blijft het POB vrijwel in de pas met het gewenste herstel van de financiële positie op de lange termijn. Ook zijn zij positief over de aanpak van de communicatie met de deelnemers. Wel wordt geadviseerd extra zorgvuldig te zijn met de overstap van papieren naar digitale communicatie. Het orgaan baseert dit advies op de geringe deelname aan het klanttevredenheidsonderzoek in 2011 onder deelnemers. Die werd via het internet uitgevoerd en kende een deelname van 16%.

Het verantwoordingsorgaan spreekt daarnaast zijn zorg uit over het dalende aantal deelnemers door de bezuinigingen op het bibliotheekwerk.

Kerncijfers per 31 december

(bedragen x € 1000,-)

	2011	2010	2009	2008	2007
Aantallen					
Deelnemers	8.803	9.292	9.430	9.432	9.476
Gewezen deelnemers	9.532	9.137	9.017	9.423	11.315
Pensioengerechtigden	4.468	4.172	3.956	3.691	3.648
Voorziening pensioenverplichtingen	1.193.978	1.013.420	870.067	837.693	655.092
Overige technische voorzieningen	8.874	10.519	10.709	12.187	18.071
Reserves	85.168	118.647	120.300	30.683	417.871
Bijdragen	44.316	42.624	37.082	30.962	34.218
Pensioenuitkeringen	30.954	29.420	28.583	26.881	24.952
Beleggingen					
Belegd vermogen	1.270.308	1.120.132	972.265	875.001	1.032.632
Beleggingsopbrengsten	135.046	129.283	113.656	-213.505	46.314
Rendement obv total return	11,9%	13,0%	15,9%	-23,5%	3,5%
Gemiddelde rente	2,80%	3,5%	3,9%	3,6%	4,9%

Financiële informatie ontleend aan de jaarrekening 2011

Verkorte balans per 31 december 2011

(in duizenden euro)

Activa	31-12- 2011	31-12- 2010	Passiva	31-12- 2011	31-12- -2010
Beleggingen	1.280.419	1.120.132	Reserves	85.168	118.647
Herverzekering	6.831	6.813	Actuariële voorzieningen	1.202.852	1.023.939
Vorderingen en overlopende activa	12.799	15.493	Kortlopende schulden	13.311	3.155
Liquide middelen	1.282	3.303	Overige passiva	0	0
	1.301.331	1.145.741		1.301.331	1.145.741

Verkorte staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Lasten	2011	2010	Baten	2011	2010
Pensioenuitkeringen	30.954	29.420	Beleggingsopbrengsten	135.046	129.283
Mutatie actuariële voorzieningen	178.895	142.861	Bijdragen	44.316	42.624
Uitgaande overdrachten	2.666	1.680	Inkomende overdrachten	1.379	1.992
Premies herverzekering	48	72	Uitkeringen uit herverzekering	490	485
Algemene kosten	2.146	2.014	Overige baten en lasten	-1	10
Saldo	-33.479	-1.653			